

การพัฒนาสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งด้วยการจัดการเรียนรู้
ตามแนวความคิดการรับใช้สังคมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย
(THINK-PAIR-SQUARE) ในรายวิชา ส32101 สังคมศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

The Development of Active Citizen Competency Using Service Learning
and THINK-PAIR-SQUARE Technique in S32101 Social Studies
of Grade 11 Students

วิศิษฐ์พร บุตรกุล¹ และ อังคณา ตุงคะสมิต²

มหาวิทยาลัยขอนแก่น^{1,2}

Wisitporn Butkool¹ and Angkana Tungkasamit²

Khon Kaen University^{1,2}

Corresponding Author, Email: Wisitporn@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดการรับใช้สังคมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย โดยนักเรียนร้อยละ 70 มีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับสามารถขึ้นไป และ 2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดการรับใช้สังคมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย โดยนักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป กลุ่มเป้าหมายการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 16 คน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ขอนแก่น ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดการรับใช้สังคมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย 2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่ แบบบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และแบบทดสอบย่อยท้ายวงจร และ 3) เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

* ได้รับบทความ: 20 มีนาคม 2568; แก้ไขบทความ: 25 เมษายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 11 กันยายน 2568

ผลการวิจัยพบว่า

1) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 มีคะแนนเฉลี่ยทั้งชั้นเรียน คือ 24.69 คิดเป็นระดับสามารถซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 มีคะแนนเฉลี่ยทั้งชั้นเรียน คือ 21.25 คิดเป็นร้อยละ 70.83 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: แนวคิดการรับใช้สังคม; เทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย; สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

Abstract

This research aimed to 1) develop active citizen competency using Service Learning and think-pair-square technique, with at least 70% of students achieved a competency level of capable or higher, and 2) improve the academic achievement Service Learning and think-pair-square technique, with at least 70% of students obtaining a score of 70% or higher. The target group consisted of 16 Grade 11 students from Triamudomsuksapattanakarn Khonkaen School, who were enrolled in the first semester of the 2024 academic year. The participants were selected through purposive sampling, this study employed an Action Research methodology. The research instruments included: 1) experimental tools such as lesson plans incorporating Service Learning and the think-pair-square technique; 2) reflection tools such as learning activity logs, observation forms, student interviews, active citizen Competency assessment forms, and formative tests; and 3) evaluation tools such as achievement tests. Data were analyzed using mean, standard deviation, and percentage.

The results revealed that:

1) Regarding strong citizenship competency, 12 students (75.00%) met the criterion, with the class average score of 24.69, corresponding to the “competent” level, which met the established criterion.

2) Regarding academic achievement, 12 students (75.00%) met the criterion, with the class average score of 21.25, equivalent to 70.83%, which met the established criterion.

Keywords: Service Learning, Think–Pair–Square Technique, Active Citizen Competency

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579 กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมความสามัคคี และขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แนวนโยบายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง สามารถเคารพสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม ใช้วิจารณญาณในการแยกแยะสิ่งที่ถูกต้อง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

ทั้งนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งเน้นการปลูกฝังความเป็นพลเมืองที่ดีและการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ปัจจุบันพบว่า การจัดการเรียนรู้อย่างไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามเป้าหมาย โดยข้อมูลจากกรมสุขภาพจิต (2561) ระบุว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 2 ของโลกด้านปัญหาเด็กถูกรังแกในโรงเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเครียดและการขาดแรงจูงใจในการเรียน ขณะเดียวกัน จากการสังเกตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ขอนแก่น พบว่านักเรียนจำนวนมากยังไม่สามารถประยุกต์ใช้หลักความเป็นพลเมืองในชีวิตประจำวัน ขาดความรับผิดชอบ เคารพกฎระเบียบ และเคารพสิทธิของผู้อื่น ส่งผลให้มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม อีกทั้งรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษา 2566 เฉลี่ยเพียงร้อยละ 68 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 (งานวัดผล โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ขอนแก่น, 2566)

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การจัดการเรียนรู้ควรมุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ ทักษะ สมรรถนะที่สำคัญ และหล่อหลอมความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง หนึ่งในแนวทางที่มีประสิทธิภาพคือ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม การสำรวจปัญหาชุมชน และการสะท้อนคิดอย่างมีเหตุผล (ศุภวดี มีเพียร, 2559; ภาสุมดา ภาคาผล, 2556) งานวิจัยที่ผ่านมา เช่น เพ็ญภา วันศรี (2560) และสุริยา บุตดี และรุ่งทิวา กองสอน (2566) พบว่า การใช้แนวคิดดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อความตระหนักในหน้าที่ และทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ เทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย (Four Friends Peer Coaching) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยให้นักเรียนแบ่งปันความคิดเห็น ทำงานร่วมกัน และเคารพความเห็นของผู้อื่นก็ได้รับการยืนยันจากงานวิจัย เช่น นาอิม บินอับรอเฮง (2563) ว่ามีส่วนช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาทักษะทางความคิดสร้างสรรค์

จากบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะบูรณาการ แนวคิดการรับใช้สังคมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ขอนแก่น โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีทั้งองค์ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความเป็นพลเมืองในสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการรับใช้สังคมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยนักเรียนร้อยละ 70 มีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับสามารถขึ้นไป
2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการรับใช้สังคมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยนักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (1988) ดำเนินการ 3 วงจร รวม 9 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลา 10 ชั่วโมง

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ขอนแก่น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 16 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการรับใช้สังคมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย

ตัวแปรตาม คือ (1) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และ (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เครื่องมือวิจัย แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือทดลอง: แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 แผน (10 ชั่วโมง) ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ (ค่าเฉลี่ย = 4.81)
2. เครื่องมือสะท้อนผล: แบบบันทึกหลังการจัดกิจกรรม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และแบบทดสอบย่อยท้ายวงจร
3. เครื่องมือประเมินผล: แบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.52–0.80 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.23–0.54 และค่าความเชื่อมั่น 0.77

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยชี้แจงแนวทางแก่กลุ่มตัวอย่างและผู้ช่วยวิจัยก่อนการทดลอง จากนั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผน 9 แผน และเก็บข้อมูลจากแบบบันทึก แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินสมรรถนะ และแบบทดสอบย่อย เมื่อครบทั้ง 3 วงจร จึงวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบทดสอบปรนัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ โดยใช้เกณฑ์นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 70 ต้องมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับ “สามารถ” ขึ้นไป และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์จากแบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต เพื่อหาปัญหาอุปสรรค และแนวทางปรับปรุงในแต่ละวงจร

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยมีรายการประเมินทั้งหมด 12 ข้อ มีผลการประเมิน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

จำนวน นักเรียน (คน)	นักเรียนผ่านเกณฑ์ (ร้อยละ 70)		คะแนนสอบ			คะแนน	ระดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	คะแนน เต็ม	คะแนน สูงสุด	คะแนน ต่ำสุด		
16	12	75.00	36	32	18	24.69	สามารถ

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 16 คน มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 มีคะแนนเฉลี่ยทั้งชั้นเรียน คือ 24.69 คิดเป็นระดับสามารถ ปรากฏว่านักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ นักเรียนร้อยละ 70 มีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับสามารถ ขึ้นไป

2. ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คิดเป็น 30 คะแนน ซึ่งได้มีการวัดและประเมินผลหลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกแผนการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ โดยผลปรากฏ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จำนวน นักเรียน (คน)	นักเรียนผ่านเกณฑ์ (ร้อยละ 70)		คะแนนสอบ			คะแนน เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ร้อยละ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	คะแนน เต็ม	คะแนน สูงสุด	คะแนน ต่ำสุด			
16	12	75.00	30	28	13	21.25	3.72	70.83

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 16 คน มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 มีคะแนนเฉลี่ยทั้งชั้นเรียน คือ 21.25 คิดเป็นร้อยละ 70.83 ซึ่งผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปรากฏว่านักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ นักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

นักเรียนส่วนใหญ่มีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีพัฒนาการเด่นชัดด้านความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ในขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณยังเป็นจุดที่ควรส่งเสริมเพิ่มเติม สาเหตุสำคัญมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับปัญหาจริงในชุมชนและโรงเรียน ผ่านการคิด วิเคราะห์ ร่วมกันออกแบบแนวทางพัฒนา และนำเสนอผลการทำงานร่วมกันในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก ตระหนักถึงปัญหา และเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับแนวคิดของ เพ็ญภา วันศรี (2560) และ ศุภวดี มีเพียร (2559) ที่ชี้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการรับใช้สังคมช่วยเสริมสร้างจิตสาธารณะ และทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์สู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับกรอบสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ที่เน้นความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพสิทธิเสรีภาพ และมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การบูรณาการเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายยังช่วยให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชาสิทธิ์ หิรัญรัตน์ (2557) ที่ย้ำถึงการพัฒนาความรับผิดชอบต่อร่วมและการทำงานกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อนำผลการวิจัยเปรียบเทียบกับงานศึกษาของ มนตา ตูลย์เมธการ (2561) และ Devi Rufiana (2017) พบว่ามีความสอดคล้องกันในประเด็นที่ว่า การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการรับใช้สังคมและเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหายสามารถพัฒนาคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียน เช่น ภาวะผู้นำ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน

และการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างกระตือรือร้น อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21

2. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ และออกแบบวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง ก่อนจะแลกเปลี่ยนในระดับคู่และกลุ่ม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นระบบและสามารถประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับศุภวดี มีเพียร (2559) ที่อธิบายว่ากระบวนการทบทวนและสังเคราะห์ประสบการณ์ช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดที่สามารถนำไปใช้จริง สอดคล้องกับงานของ นาอิม บินอิบรอเฮง (2563) และ ภาสุตา ภาคาผล (2556) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการกิจกรรมกลุ่มและการบริการสังคมสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมโนทัศน์ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนได้ดีกว่าการเรียนรู้แบบปกติ แสดงให้เห็นว่าการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้เพื่อสังคมและการทำงานร่วมกันช่วยสร้างทั้งความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการรับใช้สังคมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย ไม่เพียงแต่ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ยังปลูกฝังสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควบคู่กันไปอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ควรกำหนดระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้แต่ละขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน ให้มีความกระชับและชัดเจน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมราบรื่น และไม่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ขั้นอื่น ๆ ที่ตามมา

1.2 ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เผชิญสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองที่เปิดโอกาสให้นำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา โดยสามารถสอดแทรกในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

1.3 ควรศึกษาความแตกต่างด้านพื้นฐาน ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน เพื่อจัดกลุ่มการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมการเรียนรู้

1.4 ควรออกแบบเครื่องมือประเมินสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งให้มีความหลากหลาย เช่น การใช้แบบทดสอบ การประเมินจากผลงาน การสังเกตพฤติกรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถวัดสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน

1.5 ควรกำหนดขอบเขตและแนวทางการปฏิบัติงานของนักเรียนให้ชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อให้ นักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการรับใช้สังคมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย ไปพัฒนาสมรรถนะด้านอื่น ๆ ของผู้เรียน เช่น สมรรถนะการจัดการตนเอง สมรรถนะการทำงานเป็นทีม และสมรรถนะการสื่อสาร

2.2 ควรทดลองบูรณาการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการรับใช้สังคมกับเทคนิคการสอนอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของผู้เรียน

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเกิดสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เช่น ปัจจัยด้านครอบครัว ชุมชน หรือประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการรับใช้สังคมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย (THINK-PAIR-SQUARE) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และโรงเรียน อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นผ่านการทำกิจกรรมด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย (THINK-PAIR-SQUARE) โดยเทคนิคดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา รายวิชาสังคมศึกษา และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ดังโมเดลที่แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งด้วยการจัดการเรียนรู้
ตามแนวคิดการรับใช้สังคมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดสี่สหาย (THINK-PAIR-SQUARE)

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2561). ไทยอันดับ 2 “เด็กรังแกกันในโรงเรียน” พบเหยื่อปีละ 6 แสนคน. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2567, จาก <https://dmh.go.th>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- งานวัดผล โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ขอนแก่น. (2566). รายงานผลการเรียนเฉลี่ยรายรายวิชา สังคมศึกษา ปีการศึกษา 2566. ขอนแก่น: ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ขอนแก่น.
- นาอิม บินอิบรอเฮง. (2563). การใช้เทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อนคู่คิดสี่สหาย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดปัตตานี. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- เพ็ญภา วันศรี. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมที่เสริมสร้างจิตสาธารณะของ นักเรียนชุมนุมจิตสาธารณะ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ภาสุดา ภาคาผล. (2556). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานในวิชาสังคมศึกษาโดยใช้กิจกรรมการ บริการสังคมที่มีต่อมโนทัศน์และพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

- มนตา ตูลย์เมธาการ. (2561). การพัฒนาภาวะผู้นำครูของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(1), 133–141.
- ยอดแก้ว แก้วมิ่งสา. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่ศีกษาตามแนวคิดการรับใช้สังคมและการสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- วิภาสิทธิ์ หิรัญรัตน์. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคสแต็คระหว่างห้องเรียนเสมือนแบบปกติกับห้องเรียนเสมือนที่มีการช่วยเสริมศักยภาพทางการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี).
- ศุภวดี มีเพียร. (2559). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการกองทัพไทย. (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). กรอบหลักสูตรสมรรถนะหลัก 6 ด้าน. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2567, จาก <https://cbethailand.com>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2567, จาก <https://cbethailand.com>
- สุรียา บุคดี และ รุ่งทิวา กองสอน. (2566). การเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาด้วยรูปแบบการเรียนรู้การสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมร่วมกับการใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักเรียนในพื้นที่เสี่ยงภัยด้านสิ่งแวดล้อม. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ, 10(2).
- Devi, R. (2017). Using think-pair-square-share strategy to improve student's speaking ability for Indonesian senior high school students. *Journal of Applied Linguistics and Literature*, 2(1).
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The action research planner* (3rd ed.). Victoria: Deakin University